

Carícies dels sentits

ESTEVE PLANTADA

POESIA

Carles Duarte, *Triptic Hebreu*.
La Magrana.
Barcelona, 2002.

A la mirada dels poetes se li ha exigut, des d'antic, una capacitat excepcional de copsar les meravelles d'aquest món. El poeta havia de gaudir de la bellesa, del pas sensual de les coses, de la joia de l'ocult. Carles Duarte (Barcelona, 1959) transita, al llarg de la seva poesia, pels camins que li insinuen la bellesa, el somni, els sentits, l'oblit, la identitat i el pas del temps. Amb tots aquests ingredients ha anat forjant una mirada suggerent i una poètica fonamentada en l'escalf càlid dels seus versos. És autor d'una obra abundant que ja està solidificada dins l'escenari de la poesia de casa nostra, amb llibres com ara *La pluja del temps* (1990), *El somni* (2000) i *El silenci* (2001). Amb el gruix que formen tres dels seus llibres, *Cohélet* (1995, premi Cadaqués a Rosa Leveroni), *Ben Sira* (1996, premi Vila de Martorell) i *Qumran* (1997), se'ns presenta ara el *Triptic Hebreu*, llibre que

aplega aquests tres reculls. Una bona oportunitat per recuperar, en la seva veritable forma de conjunt, els versos que van teixint el fil dels tres llibres. Una magnífica ocasió per endinsar-se en la poètica de Carles Duarte i per amarar-nos d'uns poemes on se'ns planteja el gran tema de Déu, el del déu ocult a les petites coses, però també el del déu del temps, de la fugacitat.

UNIVERS JUDAIC

Sensible i espiritual, profund però proper, l'autor, un altre cop, ens mostra els elements integradors del seu imaginari poètic i ens ofereix una particular revisió de l'univers judaic. La manera de fer-ho, aparentment, és ben simple: recrea algunes màximes dels textos bíblics i les apropa a la nostra manera d'entendre les coses. Del valor absolut, al valor primordial, proper, reconeixible, el gest més tendre. Tot això, però, sense que els seus versos es converteixin en una simple esmena dels temes que esmenta la Bíblia.

La veu del poema celebra el cos, exalta els sentits, i es refugia en la tendresa, l'emoció i la memòria. Tot esdevé, diàriament, una petita lluita per fer-se immune al pas del

Carles Duarte ha aplegat tres dels seus poemaris recents

temps, tot té el regust amarg d'unes reflexions massa quotidianes sobre el fet cíclic de la mort, sobre la profunditat d'allò que ens transcendeix. Al capdavant, una meditació sobre el destí de l'home en el món. Amb la primera part, *Cohélet*, ja veiem aquest tema exposat en forma de conflicte i de reflexió. A *Ben Sira* segueix la meditació sobre la mort, però amb altres figures poètiques. Pren una especial rellevància l'elogi de la bellesa de

la dona. A *Qumran* el jo poètic assumeix el seu destí i es dirigeix a un déu. Tot això, amb una constant evolució del jo que queda clara en la lectura dels tres llibres. Però sense gravetat, tot banyat amb una oportuna patina d'optimisme que sembla que vulgui deixar un pòsit d'alegria i d'amor per la vida. Els moments d'interrogació i d'angoixa queden superats per la profunditat i la tendresa. La veu és profunda, concisa i lírica.

Els poemes segueixen tots la mateixa estructura, estan construïts de la mateixa manera, amb la corresponent citació bíblica a la part superior de la pàgina i el poema que se'n deriva tot seguit. L'aplec de versos pren un cos, absolutament, de llibre, d'entitat, de tot. I té una disposició molt ben travada, sòlida. En aquest punt, el de la unitat, podríem analitzar diferents estratègies de cohesió, però cal destacar l'ús reiterat de mots clau. Però, això sí, uns mots clau que adquireixen, no solament la tasca de ser cohesius, sinó un sentit, molt important, de frontissa conceptual dins l'enxarxat temàtic. *Triptic Hebreu* recorre un espai mític que es val de les eines pròpies de la literatura per arribar a ser espiritual. Més enllà de la mera construcció poètica, hi ha una ànima al darrere del poema, i és en aquest punt on l'assumpció d'un món sagrat fa reflexionar el poeta actual. Un dels mèrits del llibre és haver partit dels textos bíblics per construir poesia, en el sentit més elevat i, alhora, més planer. Perquè tot i la seva aparent complexitat, és una poesia de les coses pròximes, dels temors quotidians, de la senzillesa de les coses que ens semblen profundes.

Saber dir molt amb poques paraules, "fer com qui sap i calla", com molt bé ens diu un dels epígrafs que trobem en el llibre, no és pas fàcil. La saviesa, sovint, es demostra amb el petit regal dels mots que, més que allisonar-nos, ens fan pensar. Aquest *Triptic Hebreu* és un llibre profund i ambiciós, que en la seva forma de tríptic aconsegueix tenir un pes gens habitual en la poesia actual. I tot això, sense fer escarafalls ni omplir de retòrica buida el blanc del paper.

NARRATIVA

Will Ferguson, *Felicitat (r)*.
Traducció de Jordi Cussà.
Columna. Barcelona, 2002.

Tot i que la pols sembla haver-se acumulat per alguns dels seus racons, el segle XX és, encara, un difunt molt tendre. Cent anys donen per a molt, és evident. Literàriament parlant, el segle XX ens ha deixat algunes ensenyances; entre aquestes, l'evidència que en aquest negociat hi ha espai per a tothom. Diferents veus, diferents experiències i diferents estils poden conviure dins l'ecosistema literari perquè sembla haver-hi lectors per a tots. Un bon exemple són els llibres d'autoajuda, un nínxol editorial criticat i consumit a parts iguals. Diners per a uns i font d'inspiració per a d'altres. Si fa poc era Ángela Vallvey qui s'apropava a aquesta font amb *Los estados carenciales* ara hi ha anat a abeurar-se l'escriptor canadenc Will Ferguson. Als llibres de superació personal ha consagrat *Felicitat (r)*, la seva primera novel·la.

Deixeble d'una tradició literària, la canadenc, on destaquen Robertson Davies, Margaret Atwood, Michael Ondaatje i Carol Shields, Will Ferguson és un dels representants de nova fornada d'escriptors del seu país. Pel seu debut, però, s'ha traslladat fins els veïns Estats Units. L'elecció no ha estat gratuïta. Ferguson ha escrit una sàtira sobre l'autoajuda i l'ha ambientat en el millor escenari possible, en un dels països que viuen més obsessionats per l'esforç personal i pel *health & beauty*.

L'argument de *Felicitat (r)* recau sobre dues esqueses: les d'un editor i un escriptor. Edwin de Valú és un dels editors de Panderic, una editorial de segona fila de Nova York (la ciutat no apareix anomenada però és fàcilment identificable) que no ha tingut un gran èxit des de fa anys. La seva vida transcorre entre tones de pa-

per, fullejant manuscrits d'aspirants anònims a escriptor. I és entre aquestes tones d'on sorgeix Tupak Soiree, una mena de Rasputin del món de l'autoajuda. Ell és l'autor d'un interminable llibre de superació personal que garanteix felicitat, salut, benestar i millores generals al lector. Com que, en aquest cas, la qualitat no és la raó de ser d'aquesta editorial, el llibre, un llarguíssim monòleg digressiu, veu finalment la llum. L'èxit del llibre, de títol tântric, *El que vaig aprendre a la muntanya*, és fulminant: més de 65 milions d'exemplars venuts: 65 milions de lectors feliços. Per què? Doncs perquè l'obra: "Ajudarà la gent a perdre pes i a deixar de fumar. Curarà l'addicció al joc, l'alcoholisme i la drogo-dependència. Ajudarà la gent a assolir l'equilibri interior. Els ensenyarà a alliberar l'energia creativa del costat esquerre del cervell, a trobar la

capacitat, a buscar consol, a guanyar diners, a gaudir de la vida i a millorar la sexualitat personal. Els lectors guanyaran en seguretat, tindran més confiança en ells mateixos, seran més amables, tindran més bona relació i viuran més en pau". L'èxit és fulminant. Tant que posa en perill l'ordre mundial: l'epidèmia de felicitat s'estén pels cinc continents fent que la gent abandoni vicis i consagri les seves vides a nobles i sans propòsits. L'apocalipsi, en aquest cas l'*Apocalypse Nice*, està servida.

Envernissada amb influències de Tom Wolfe i Carl Hiaasen, per citar només dos referents propers, la novel·la ens mostra què passaria si algú arribés a escriure mai un llibre d'autoajuda que funcionés de debò. Ferguson ho fa des d'una fe nul·la en el gènere. Afegeix a la fórmula altres ingredients com humor, dosis

de fantasia burlesca i algun toc esperpèntic. Sigui com sigui, les riallades que se'ns anuncien no són tantes. Ni tantes ni tan fortes. Té altres virtuts Ferguson. I és que *Felicitat (r)* és, sens dubte, el llibre d'un escriptor llest i agut.

En aquesta novel·la, l'escriptor canadenc mostra seguretat i eficàcia en l'ús d'alguns conceptes narratius. Un d'ells és l'ús de la tercera persona en una història de final incert i argument dantesc que semblava exigir l'ús de la primera. Cedir el protagonisme de la novel·la a un dels dos personatges sobre els quals recau el pes del relat hauria anat en contra del mateix relat restant-li, a més, credibilitat literària. Diuen que *Felicitat (r)* és una sàtira dels llibres d'autoajuda. Diuen bé però diuen poc. L'obra és una crítica a les editorials que els donen cobertura –"l'autoajuda és l'opi de la nostra època. Això no és una editorial. No trafiquem amb llibres, nosaltres, trafiquem amb opi"– i als professionals que hi treballen. I encara més: és una crítica als mitjans de comunicació, còmplices al donar cobertura i creure el que es diu sense cap mena d'esperit crític.

'Apocalypse Nice'

CARLOS GONZÁLEZ